

Husein HASKOVIĆ

P J E S M E

VLAKOVO I

Majci, prispjeloj u mramorje

Sam ne znam otkud ti sred gorja mramorja:
u ledene svijeće, bez žiške duše, djeca
i djece djeca režu vlastita imena,
pa – mrtvo cvijeće koje ne umire,
još – pokoja mramorna suza
kanula s klesareva dljeta...

Nismo mi svikli ni ležati na vakim mjestima!
Zato urijetko svratim, besputica me nanese,
il zato što nemam kud drugdje:
M4, asfalt, prave linije – čista geometrija:
(sve izmjereno, zapisano, sračunato u potljenu
paru)
iako ovdje, međ svojima, mislim na jednog
stranca,
njegovu kartezijansku prozirnost i red.
Opet, ukipljen, okrenem dlane, pošutim, pa
ruke svedem
licem. I dijete, Hasan, ne viši od bašluka, sriče
slova tuđa
mu imena, svako prije dodirnuv prstićem.

I da mi je bar neku suzu, makar i suha plača,
da umijem joj lice s onu stranu kapaka.
Ali otkud i suza! Sjećanje temeljem u korov
urasta,
makar ovdje ne dali ni travci da pronikne.
Mislim na ono tvoje: Da mi se ogrnut leđinom,
ili: I na ta prsa o koja se busa, busen će!
ili: Da mi se primiti zemlje.
Ništa: Samo ta mramorna ukočenost,
bjelina natislih bolničkih postelja.

Pa šta ti radiš ovdje sred gorja mramorja! –
a dobru polu života snila humak na samku:
Ne znamo mi ni ležati na vakim mjestima –
mi smo za ukraj, svikli na trnjine, basne o
njima:
da su to crne zjene nedužno umorenih,
kojima ostaše oči žedne dunjaluka.

Da se zativimo majčinom dušom, pčelinjom
ljubicom
znamo, ruka za travom da krene, prvljenac roj
da savije
Na ljubicu majku, u svoj domak majko,
u korijenje da urastamo, džanarikom da
krenemo,
mrčava da se nad nama šuma sklopi –
djetinji plač san nasmrt da nam ne pometa.

Zato urijetko svratim, besputica me nanese,
il zato što nemam kud drugdje –
dođem da te obiđem, a tebe opet nema! –
baš ko za života što te nikad u kući
nije bilo.

Još da se nađe dobar kamen,
i klesar, za dobru paru, krško ime
u iver krša da ti sreže –
jedini biljeg da si zemlja na bila.

VLAKOVO II

Mojoj ljutoj sirotinji

Visigaće Zanože Lazi Bisage
Klanci Točila Kamenjače
Mrćela Tuljci Kavale
naše su zemlje.

Zaporiš plugom, kamen zubima škripne,
navedeš vodu, žedna je pržina iskapi,
obdan što ukosiš, večerom sneseš na kosi,
više u zemlju turiš već što iz nje izvadiš -

prikrpljeni uz njivice ko lišaj uz kamen
zelenimo - kako usjevi blijede.

Zakopaš kuću - kamen na kamenu.
A tek da se iskopa grob!
Zakopaš na pet mjesta - go stanac,
nigdje mu žile kucavice! -
Ne iskopa ga, majci, ne zavrtiš li mine!
I šta mu je trebalo danas da mre,
da nas o ljutu jadu zabavi.
Ne da mu pusta u se:
poganio zemlju, menjike prenosio.

Imali stotinu razloga da kuće poždijemo
i da se odbijemo od ljuta kamena.
A, opet - Gdje ćeš ognjem na babovinu!

I ko će ko dragi Bog! -
(Allahu dragi, oprosti nama sirotima,
stoput, u neznanju, oči i ruke digosmo put
neba)
Bog dade rat, rat nam kuće popali -

Gledali s Pogledala kako gore,
niko ni suze da procvrlji:
pao nam je kamen sa srca -
odbili smo se od kamena.

Makar i glavom platili, opet -
dobro smo pazarili:
dokopali se cjelice debelice,
prevalili na ruke dobar komad zemlje,
a pride - s nje nas niko ne može podići!

I više valja ovaj zalogaj zemlje
već sve naše zemlje -
Bisage Visigaće Zanođe Kavale

ĆOROVINA

Aliju Krša, serdara s Veselice,
glad za zemljom svezala za Ćorovinu.
Na tankoj Ćorovini nije providio:
nije gradio kuća, *da mu ne gore!*
Starinu volio, o turskom askeru zbor -

sve - pjevnim glasom, i *merhaba* bi upjevao.
Uživao u debelo - žena, zemlja, kobila!
I život prohrzao za pretilim kobilama -
na sapi da im se baci, petama zarije u slabine.
Dopao ga šinuti suharak -
pripeta za tojagu, kriva,
jedva i sebe nosila po Ćorovini -
a tek da šta pod pojasom ponese!
U rakiji, rijetkima, s prstom na ustima,
ko, ima, biva, u selu sina -
al sin mu pod tuđim imenom:
rospija, odnijela tajnu pod busen.
Pitam se, ima li sina i da li
iz ogledala, dok se brije,
vremenom roni Alijin lik!
Volio zbor o starini, no ne i slova -
svako mu slovo donosi na olovo!

Alija Kršo, serdar s Veselice,
neispisan iz knjige rođenih,
neuveden u knjige mrtvih
pa - ni živ ni mrtav!

Po godinama, mogao bi biti živ.
Po godinama, mogao bi biti i mrtav.
S Ćorovine, stigao živ do Videža.
Na Videžu, ugazio u crne vode noći -
noć ga iz sebe još nije isturila.

Ni živ ni mrtav!

Paščinje razvlači kosti - vidim njega,
i mesa već odavno ne uzimam u usta.
Kad god u Vlakovu - spomenem se Alije:
Ćorav je posao bio Ćorovina,
Alija, serdare, da mi te je ovdje,
ja, rodne li zemlje debelice -
prije bi našao smrt već u njoj kamena,
zubima da je se čovjek prihvati,
golim rukama dade se pretati,
a kamena - ni za pod glavu.

Ni živ ni mrtav. Zanavjek!

Noć ga je uhvatila na Videžu.
Mislim na tu noć nad noćima -
zatvorena u labirintu noći,
vidim ga kako ćoreta nevidjelicom,

čeka da ja dignem kuću u Šadićima,
pa da kroči kroz kapiju noći –
na vrata da mi pokuca
i da mi zapjeva ime.

A – dotle!...

USTIMA ZEMLJE

Mrtva je progovorila tišinom -
Kad odem smrt svoju da odležim
naprslinom bića caklena svijeta
prvi put kazaće ti se praznina -
oglasit se zubom sipca što čami
u kućnoj gredi čamovine i fino
tkanje godišta u iskoni toči prah.

U kući gluhonijemoj tišina će leći -
još neko vrijeme sahat na zidu hodi
umjesto srca koje je stalo doimlje se
kao preostalo bilo kuće na vodi -
dok se i to ne ustavi

Pustoš poslije mene lijepom će me reći -
olovo majčine suze napokon srce ti stiže
suza tvoja bez roditelja
sad sama se sobom hrani -
nijedna u moći da umije ga da zamladi
svaka uzaludan vid mu je rani

Sad sam mrtva i ne možeš me ostaviti
kamenicu jatku ledenicu
izgubljenu u okusu mlijeka
tražićeš me u vinskoj lozi
preselit u zakletvu u suzu u Fatihu
pokoju pjesmu gluha plača
uskrisit načas u kojemu stihu -
mrtva je riječ pala ti u krilo

Umrijeće na kraju i krilo prozora
i vehdi lik što raspusnu koraku
put ti plijevi dok se od kuće otkidaš
sve dok te ne upije morna daljina -
da ti noga više u zavičaj ne kroči
Majka sam i po smrti mi je da živim -

pa ipak ostavi me malo na miru
kad odem smrt svoju da odležim -
trebalo je tako malo da me vidiš
imala sam samo da umrem -
i
pustoš iza mene
najljepšom da me kaže.

UKOP

Zadnji mlin kahve, kúću graha,
dva prsta zejtina, međuprstak olovke
slomljena zrnca, nokat zemlje Trnove
barice, kupu oraha,
bosonoge dane
sve - od srca
mi i Džanovci smo dijelili.
I šta si, ako sve ne podijeliš!
Tek, srce - na njemu se ne da ušparati.
Puno srce, samo se prelijeva preko usana.

Nas, nije dijelilo ništa. Ni zemlja.

Kućom uz kuću, obje pripete uz džamiju -
ko nokat u meso, jedni u druge urastali,
utjecali se jedni drugim ko u sigurna ulišta:
igra do zvijezda, stotina je zlatnih
oplela obruča oko džamije! -
kad "žmurka" bi nas zakopala u bogumilskom
groblju, teško nas je moglo iščeprkati išta.

Esed, najjači u kamenu, s ramena
uvijek bi nas prebacio do ukopa.
- U red, braćo, da vas ukopam!

Nas i Džanovce nije dijelilo ništa. Ni zemlja.
Sama, ne voli kad se dijeli, ali, pusta,
najbrže podijeli.

Danas nam zbornom mjesto Vlakovo,
(ono nas još drži na okupu)
na sedam konaka od svoje zemlje,
- mrvice prosute uz put nebeske ptice pobraše,
mezarja, našim tragom, sa zemljom sastavljena -
mi i Džanovci, u bogumilskoj šutnji,

- Eseda, po prvi put nema među nama,
pa ko da nas nema ni jednoga! -
Lopatama se otimamo oko grumena zemlje -
Eseda da ukopamo,
crna da nas zemlja podijeli!

Ako i ovo ne sanjam,
ako i dalje snom ne živimo u igri žmurke
zakopani u bogumilskom groblju,
da nas ni smrt ne može iščeprkati,

onda -
zemljo, lakša mu od života budi,
lahka ko tabut moje majke.

NEBO I GRAD

cijelo selo na nebu počiva
s neba i u grad pada
grad je mjesto bez neba
ako i s nebom onda bez zvijezda
on ima svoje nebo od smoga
smoždano nebo smozganog čela

sunce nit se rađa niti zahodi
samo se na sahat gleda
zlatno doba izmjereno pijeskom
kapima vode duljinom sjene
skazaljke oštre poput mišjeg zuba
u strize isječkaše
iz zlatna sahata bije gvozdeno vrijeme
sunce je tek jedna sijalica
koju je neko zorom zaboravio da utuli
u sunčan dan samo ne nosiš kišobran
kiši li razapni crno nebo kišobrana
kiša je samo loše vrijeme
nikakav božji blagoslov
dobra tek da ulice spere

noću nebo na zemlju slazi
neonske zvijezde ko žiže užiče
u zvjezdan rukopis
nizan ljudskom rukom
velika i mala kola trepte gradom

mliječni se prolio put rijekom blijeska
zvjezdana pljeva truni očinji vid

skroz isplavilo staro nebo
nečitljiv rukopis savilo
i više niko ne bište
očima staro nebište

MJESEC I GRAD

I s visoka nebo nas vidi na dva oka -
drugo je oko neba oko konjiku
brodaru bjeguncu ljubavniku
mrak kad na oči pada ko sam Božiji dar

S četiri crna konja noć se svodom krene
da snese na nebu veliko zlatno jaje
zemljina saputnika - da srmi joj taman zar
tek danica da skine ga zori s trepavica

Otresu srebrenu prašinu mladine
sve dok se ne uokrugli u puce
zlatnim nitima ljubavne teže
privezan zemlji za srce

Srebrenim srpom prosena polja žanje
tek zora ga makne s nebeske pruge
vodonoša iz kuće gornjih voda
oreol kišni sutra mu poznamo u mostu duge

Svilenim prstima kiše
cvatjem zemlju ispiše
umorna mora krene u vale
usnama plime da joj
obljubi žedne obale

Pa po tri dana mrtav od ljubavi
da srebrom i zlatom snova se javi
zemlja ko zemlja - noću ko za dana
sama u sebe zagledana

Od jeda od jada se jeo ko mrtvac
ubljudio u ljutu ranu
pa opet joj ne okrenu leša
onu svoju tamnu stranu

Sred zvjezdane pljeve bačen dukat žut -
na nebesko gumnište iskoči i gleda
ima li ikoga živa da mu obasja put -
a zemlja pri samim tlima
sva osuta mjesecima

I drugo oko neba suzom je iskapalo -
ni Muja ni konja ni kova ni sijela
ko u grob sve u riječ pustu palo
Mujo kuje konja po mjesecu
njišti bijelo grlo od stotinu konja
s konjskom potkovom sred čela

RIJEKA I GRAD

s brzacima poskocima
s tirkizom ogledala
s svim granama pritoka
makar bila i stabla života

piša se grad na rijeku

zato je i nije protjerao
da može pobjegla bi sama
što nije pusta ponornica
gdje joj paše izvire
gdje ne paše ponire

bistre glave samo u brdima
sijeda je planina misli
no što god putem bistrila
u gradu joj se smuti
a na izvoru tugo
čiste suze roni

piša se grad na suze

mostom nasamarena ukoričena
betonskim koricama ukoričena
valja se mrtva u neznani
ribe same poiskakale na suho
ulile se u gradske ulice
u nakidu krljušti plivaju gradom

nadnesen nad mrtvu rijeku
grad zanesen svojim odrazom
vlastitu odsutnost motri

DRVO I GRAD

I.

Svako je živo drvo sjenovito.
Zasiječeš hrast – crven te dočeka,
bor – ko svaki živi stvor
zaljeva ranu suzom smole,
zguljene kože – i joha je krvava.
Tek, jasika – i ne prineseš joj sjekire,
zdrhti se do zadnjega lista.

Drvo je sažeta slika granate rijeke,
zgnusnut simbol, dat u jednom pogledu,
rijeka, prizemna projekcija drveta –
zajedno složeni u simbolu križa.

Rijeka upreda tanke grane voda
i moćnim deblom snosi ih kući vode –
drvo je put vode navije:
grane mu razvedeni rukavci debla – delta,
kojom se debla utječu u nebni okean.

Svako je živo drvo sjenovito,
svako – ruka koja bi da zagrebe nebo,
na zemlju da spusti blagodat kiše –
noktom lista davljenički se drži
sunčeve pređe –
i svako za me diše.

II.

Hrast je moj otac – ruke mu pod kamenom,
rast mi je iz njegovih žila.
Jadika – moja majka, sva u kosama,
više ih i ne podrezuje,
rastu joj ispod zemlje.
Jasika, sestra moja, gdje god
u svijetu trepti i zebe –
nada mnom trepti.
A javor – brat moj.

Svoj govor rukama grana.
 Ušće mu urasta u bradu mahovine –
 zelen davor kroz gusle cvili.
 Trnjine, moji jadi! –
 sestrice, s onoga svijeta,
 svake jeseni kroz njih se javi –
 trnjine zjena u moje oči sadi.

III.

Ničeg mi u Gradu nije žao ko drveća.
 Ognjem i sjekirom protjerano sa svojih
 žilišta u doljama, u rezervate na brdima.

Šume se sklonile, brdima popele čadorje,
 pod razvijenim zelenim barjacima, čekaju –
 kad isijeku sve drveće, ne preostaje
 Gradu, do da se isijeku između se –
 pa da se šume fino na svoje vrate.

A šuma se ne da zasaditi, samo drveće.
 Sadom postrojeno u kolone, uz ulice,

nemoćno da ikad to postane, šumu sanja –
 s njega tek trepte umrlice!
 I kome umire taj što živi sam?
 Ovdje se ni drvo na drvo ne oslanja.

Grad je zaimao sve. Osim zraka
 sve drugo ima,
 pa sad ide u potjeru za šumama –
 pod zelen čador šume da unese glavu
 smoždenu udarima.

Pa, opet, šuma je, mora biti,
 neka seoska urota –
 šumljaci bi i u Gradu
 da se ogrnu gorom.

U mome kraju jedna lipa
 bi mjera svemu –
 mrav i brav, insan i pčela
 imali u njoj ulište –
 cijelo selo stalo pod njezin krov.

BILJEŠKA O AUTORU

Husein Hasković (Šadići, Foča, 1955.), *dosta se kasno* uključio u književni život Bosne. Prva knjiga pjesama *Kuća na vodi* objavljena je tek 1999. godine u tuzlanskoj izdavačkoj kući "Ars". Njome je Hasković, međutim, pobudio izuzetnu pažnju čitalačke i književnokritičarske javnosti, pa se, bez imalo dvoumljenja, može reći da je *Kuća na vodi* jedna od najboljih knjiga stihova ispisanih na bosanskom jeziku posljednjih deset i više godina. Autor je u Zavičaju, Jeziku, Sjećanju, kao vlastitim i univerzalnim kategorijama čovjekova samoprepoznavanja u svijetu u kojemu živi, uspio pronaći zlatnu žilu one poetske prefinjenosti koja čitaoca zadivljuje otvorenosću, gustinom izraza, nepatvorenim, autentičnim poetiziranjem života, njegovih usuda, rubova i mijena.

U ovom izboru, *Novi Muallim* donosi Haskovićeve stihove iz nove knjige pjesama *Kuća na dvije vode*, koja je ove godine dobila potporu Federalne fondacije za izdavaštvo i koja bi se trebalo da se pojavi uskoro također u izdanju izdavačke kuće "Ars" iz Tuzle.